

מתוך צוואת הנאון רבי יעקב ישראל פון זצ"ל

לבני ובנותי נכדי ונכדותי וכו' וכל הנלווים עליהם, העי"י.

"מה שאני כותב כאן לא יכול להיקרא "צוואה", כי הלשון הזה שייך רק אם יש בכח האדם לצוות, ואין שום רשות לאב לעשות כן. וטעות הוא בפי העולם לחשוב שחייבים בניו לשמוע בקול אביהם משום כיבוד אב, הדין לא נכון. ובלשון מושאל משתמשים הלשון צוואה על חלוקת כספים ורכוש, כי האדם מצווה מה לעשות ברכושו. ומה שאני כותב כאן בוודאי אינו בכלל זה.

אלא כמו שכתבתי במקום אחר, בניו של אדם הם המשך של האדם עצמו וע"פ שיש להם בחירה עצמית, על כן אני מרגיש שמה שאני מגלה כאן רגשותי בעבודת השם ותכלית האדם לגבי בני ויוצאי חלציו, שעצם כתיבתי מהוה חלק מהתכלית שלי עצמי. ואיני יכול לכתוב שהוא חלק מעבודת השם שלי, כי מי יכול לאמר על עצמו שהבחירה שלו היא בחירה, והרבה הרבה דברים שאדם עושה. והוא חושב שבחור בטוב, ובאמת אין לו בחירה בדבר כלל. מ"מ לא אמנע מלכתוב.

א. תשתדלו לטפח פחד מלעבור על דין.

ב. תיזהרו בכל עוז בכבוד שמים.

ג. תטפחו חוש יושר.

וארחיב הדיבור על כל אחד מהם.

א. כל אדם יש לו יצר הרע. מי שאין לו הוא לא אדם חי כך הקב"ה ברא אותנו, בתכלית להתגבר על היצר הרע, אלא שיש יצה"ר ויש יצה"ר, ואדם שיש לו יצה"ר לבטול תורה וכד' אינו דומה לאדם שיצר הרע הוא לעבוד עבודה זרה. ולא משום שהעבירה יותר גדולה (אם כי אמת הוא), אלא ששמירת המינימום של הלכה שמירה גדולה היא מלהתדרדר, אדם שהקב"ה נתן לו בחירה לע"י יכול וחייב להתגבר על יצרו הרע, ויקבל שכר גדול על זה. אבל אם לא יתגבר יעבור עוד ועוד ואין גבול לאן יכול להגיע, אבל אם מצליח לטפח אצל עצמו הרגש שעל דין לא עוברים, אע"פ שאינו מחוסן, כי היצר הרע יכול להתגבר ח"ו גם על זה, מ"מ הרגש הזה שדין זה דין ולא מוותרים על זה, יקל את המלחמה ובאמת גם ההחלטה לטפח את הרגש הזה מהווה בחירה. אבל היא בחירה חד-פעמית שלא בעידן ריתחא, אמת (וידוע) שהאדם אינו רוצה לבחור בחירה חד פעמית. חלק ממלחמת היצר הוא שאדם רוצה להיות חופשי לבחור בכל פעם מחדש, וכבר כתבו חז"ל שלעולם יחזר אדם בין צדיקים כי ישפיעו עליו ולא בין רשעים, וכן הוא בכל דבר שהן בחירה חד-פעמית.

עוד אני צריך להוסיף שאין הכוונה שלי לטפח להיות 'נרוויסט' אין לזה שיכות כלל למה שאני מתכוון. נרוויסט אינו יכול להחליט אם דבר מותר או לא. איני יכול לאמר שזה כולו פסולת, אולי יש בזה משום יראת שמים אבל לא לזה אני מתכוון כלל. 'פחד מפני דין' אני רוצה לאמר דבר שידוע שאסור למעלה, בין מחמת ודאות בין מחמת ספק. אם הוחלט, או בהלכת ספקות או בהלכות הלכה, שדבר מסוים מותר, אינו בכלל מה שאני כתבתי לפחד.

ואפ"י דקדוק בהלכה אינו כוונתי כאן. דקדוק בהלכה עבודת השם היא, ויש בזה כמה מעלות, ולא אאריך כאן בזה כי זה לא מענייני כעת. כאן אני מתכוון לטפח, ולטפח חזק, את ההרגשה שמה שאסור אינו בכלל הבחירה שלי, (ומה שקרוב לדין נכלל בדין, וא"צ להרבות בפרטים רק אזכיר מה שאמרתי לאחד מילדי לא להוריד את הכיפה אפ"י כשכועסים).

ב. להזהר בכבוד שמים. קדמונו חלקו את המצוות לשלושה, בין אדם למקום, בין אדם לחברו, ובין אדם לעצמו. ובאמת בחלוקה הראשונה לבין מצוות שסיבת חיובם הוא ישיר כבוד שמים, כגון לא לעשות חילול השם, ח"ו הלשון של המשנה הוא מי שלא חס על כבוד קונו וכו'. וצריכים משום כבוד שמים להתאזר בכל כוחותינו שבחירתנו לא תהיה בדבר שיש בו חילול השם, גם יש להתפלל על זה, כי ייתכן שבחומרת העברה עצמה יותר קלה מעברה אחרת, כגון לזרוק ספר לגבי אכילת פרי בלתי בדוק, ואעפ"כ אדם שמזלזל ח"ו בכבוד שמים (או כבוד תורתו) עלול לחטוא הרבה יותר מאדם שכבוד שמים חמור בעיניו ויש לו יצר הרע.

והנה הדבר הזה משתנה לפי מצבים, לא הרי פרהסיא כהרי צנעא. לא שח"ו בצנעא 'מוותר' לוותר, ח"ו, אלא שיש פחות זלזול בכבוד שמים. עוד יכל להשתנות באדם עצמו, להשים ספר על הרצפה בשעת דחק גדול וכד'. ובאמת הדבר מבואר בגמ', שאם אינו יכול לכבוש יצרו לפחות יזהר שלא יתחלל ש"ש על ידו. ('יילך למקום שלא מכירים אותו'). ישנם הרבה פריטים כלולים בכלל הזה, ואין רצוני לפרט, כי עצם הפרוט מפריע לי, שהוא חסרן בכבוד שמים. הזכרתי למעלה לא לזרוק ספרים.

ג. הדבר השלישי לטפח חוש יושר, אינו רק עבודת השם, אלא עשיית האדם. הקב"ה ברא בן אדם באופן שאם הוא חצה, הוא יכול לחשוב בבהירות נגד עצמו. מותר לאדם לראות טריפות לעצמו. (כשאיתחזק איסורא יש ר"ש וט"ו שאסור, והוא דרבנן), ומה שפסול לדין הוא מפני שאדם אחר אינו מחויב לסמוך על היראת שמים שלי. אם אינו סומך עלי, שלא יקנה מהבהמה שפסקתי לעצמי, וכו'. אבל ביד הרי מחייבים, אבל בעצם הדבר, שאדם יכל לראות חובה לעצמו, והוא חלק מתפארת האדם. והוא סגולה להימנע מעבירה, במקרים מסוימים, והוא סגולה ליחסים טובים בין אדם לחבירו, וכל שכן לשלום בית. הדבר מתבטא בהרבה צורות, בפרט בלימוד. להבדיל בן דבר נכון לדבר לא נכון פרט הוא. אני יודע שיכולים לטפח את זה בלי לטפח חוש יושר כללי אבל אם מצליחים להשריש יושר למחשבה וללב, גם בלימוד זה יתבטא. והוא פשוט.

הסיבה שכתבתי בסדר הזה היא אישית. אני אדגיש שהסדר הנכון הוא מה שכתבתי, אבל אני בטוח שאחרים ירצו לסדר החשיבות בסדר אחר, וכל אחד כפי הרגשה שלו בעבודת השם.